

Nous sistemes de pagament: un gegant a l'horitzó

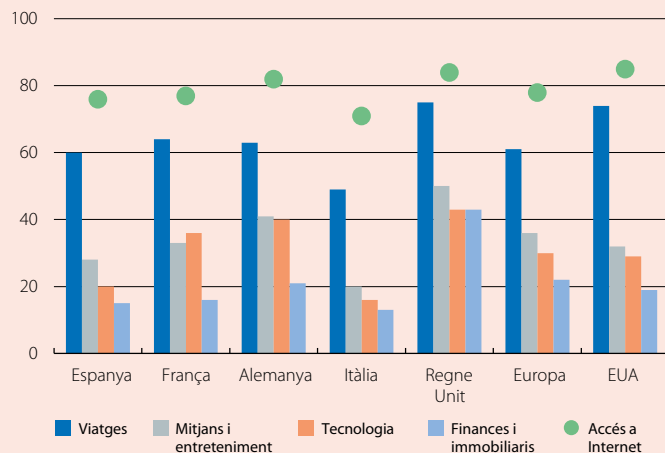
El panorama a la indústria dels sistemes de pagament ha canviat de forma substancial en els últims anys amb l'adopció de noves tecnologies i amb l'entrada de nous proveïdors com PayPal, Apple o Google. L'expansió del comerç *on-line* i la penetració dels *smartphones* (telèfons intel·ligents, literalment) han estat un esperó per a la introducció de nous sistemes de pagament, innovadors, eficients i, al mateix temps, segurs. De quins mètodes de pagament estem parlant i quines diferències d'utilització hi ha entre països? L'actual marc regulador facilita el desenvolupament dels nous sistemes de pagament? Anem a pams.

Gràcies a les noves tecnologies de comunicació, cada vegada és més habitual efectuar compres *on-line*. Segons la Comissió Europea (CE), al voltant del 4% del volum total de transaccions minoristes a Europa es du a terme per Internet i pel mòbil.⁽¹⁾ Pel que fa a alguns productes i serveis, com és el cas dels viatges (bitllets d'avió, de tren, etc.), les compres per Internet superen el 50% del total de compres en aquest sector a Espanya i a la majoria de països europeus (vegeu el primer gràfic). Sembla que el Regne Unit, Alemanya o els EUA van un pas per davant de la resta pel que fa a compres *on-line*. Aquest fet està vinculat, també, a un major accés de la població a Internet (per damunt del 80%). A Europa, el nombre de consumidors per Internet ha crescut de 141 milions el 2009 a 190 milions el 2014 (el 35% més), i la despesa mitjana per comprador ha augmentat de 500 a 600 euros a l'any.⁽²⁾ Pel que fa a l'ús de telèfons intel·ligents a Espanya, amb un grau de penetració del 55% de la població el 2013, encara queda un llarg recorregut de millora. A nivell mundial, s'estima que els pagaments amb mòbil hauran augmentat 10 vegades entre el 2010 i el 2014 (de 100.000 milions de dòlars a 1 bilió de dòlars).

El fet que cada vegada sigui més comú comprar *on-line* ha incentivat l'aparició de nous sistemes de pagament, com els diners electrònics. Els diners electrònics, o *e-money*, són un equivalent digital dels diners metàl·lics que s'emmagatzema en un dispositiu electrònic (un ordinador, un mòbil o una targeta) i que és acceptat com a mitjà de pagament entre usuaris. El compte o targeta *e-money* es carrega a través del compte bancari, mitjançant una simple transferència, o de la targeta de crèdit a la qual està vinculada. Malgrat el seu potencial, les dades indiquen que, a dia d'avui, encara hi ha un volum molt baix de transaccions realitzades amb diners electrònics (vegeu el segon gràfic) i que el valor mitjà d'aquestes transaccions també és molt baix. Pocs consumidors compren productes amb aquest mitjà i, quan ho fan, desemborsen quantitats petites (tot i que hi ha diferències notables entre països). Els consumidors, malgrat utilitzar Internet i el mòbil amb freqüència per comprar, continuen pagant, de forma majoritària, amb targetes de crèdit o de dèbit tradicionals o mitjançant transferència bancària. I és que, malgrat que els nous sistemes van sorgir, principalment, per oferir al consumidor una major seguretat en els pagaments *on-line*, amb el temps, els usuaris han anat reduint l'aversion a utilitzar la targeta per Internet (perquè tenen ara més confiança en Internet o perquè les targetes tradicionals també han guanyat en seguretat antifrau, en requerir, per exemple, dobles autenticacions mitjançant PIN i mitjançant un codi que el client rep per SMS quan formalitza la compra). Això pot explicar per què en alguns països, com els Països Baixos o Alemanya, el volum de transaccions amb *e-money* ha caigut en els últims anys.

Productes i serveis més comprats a Internet

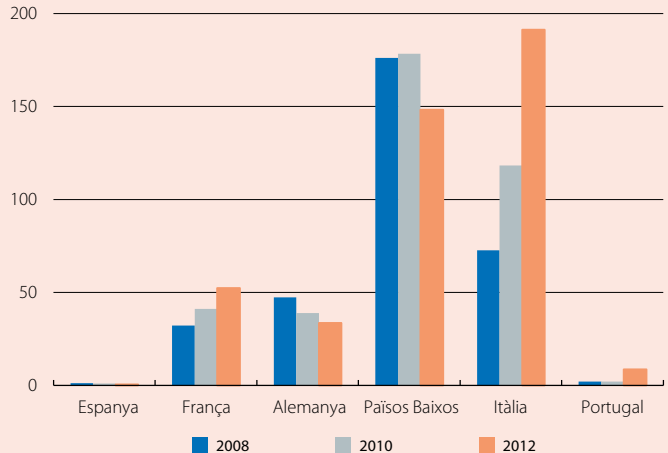
Compres *on-line* sobre total compres i accés a Internet (%)

Font: "la Caixa" Research, a partir de dades de Google i de Consumer Barometer 2013.

e-money: nombre de transaccions

(Milions)

Font: "la Caixa" Research, a partir de dades de l'ECB Blue Book (agost del 2013).

(1) Comissió Europea, Llibre verd. Cap a un mercat europeu integrat de pagaments mitjançant targeta, pagaments per Internet o pagaments mòbils, Brussel·les, 2012. <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0941:FIN:ES:PDF>>. [Consulta: febrer del 2014].

(2) Ibid.

Un dels mitjans de pagament que utilitza *e-money* més nous i populars són les *digital wallets* (carteres digitals). Tot i que es tracta d'un producte en constant innovació i, per tant, de difícil caracterització en general, es podria definir com comptes virtuals on es diposita una petita quantitat de diners per poder realitzar compres *on-line*. L'únic que cal fer prèviament és vincular el compte bancari o la targeta de crèdit a aquesta «cartera» nova, per poder transferir els diners necessaris abans de comprar. PayPal i Google, per exemple, ofereixen aquest servei a nivell global a través d'Internet o d'un telèfon intel·ligent (altres companyies operen d'una manera similar a nivell local, com és el cas d'Alipay a la Xina). Quina és la seva utilitat? La seguretat abans de res: permeten comprar per Internet sense facilitar les dades de la targeta de crèdit als comerços. Un altre sistema innovador de pagament electrònic és Bitcoin, que funciona d'una manera similar a una cartera digital, en aquest cas sense intermediaris (d'usuari a usuari), i que, al mateix temps, és una moneda digital (per a més detalls, vegeu el següent article del Dossier).

Les entitats financeres també han desenvolupat models similars a les carteres digitals, aprofitant les seves majors economies d'abast (sinergies entre productes, ús del *know-how*, etc.). Un exemple són les targetes electròniques o virtuals exclusives per operar per Internet (també conegudes com targetes prepagament o cibertargetes). Es tracta de petites guardioles virtuals, separades de la resta d'estalvis, en què es diposita una petita quantitat de diners per gastar en compres *on-line*. Igual que les *digital wallet*, la seva utilitat es basa en el fet que permeten comprar per Internet sense necessitat de compartir dades sobre la targeta de crèdit o el compte bancari i minimitzen el risc de pèrdues per frau, ja que es carreguen, només, amb l'import necessari per efectuar la compra del producte desitjat. Les entitats financeres disposen de potents plataformes digitals desenvolupades per oferir serveis bancaris en línia i que faciliten les transferències de fons d'un compte a l'altre i, de retruc, incrementen la comoditat d'ús de les targetes electròniques i del consum per Internet o per mòbil. En el cas del CaixaWallet, la cartera digital de "la Caixa", l'usuari pot decidir en qualsevol moment, a través de Línia Oberta, a quin compte o targeta desitja connectar la seva cartera digital, i activar-la segons li convingui.

Més enllà dels diners electrònics, també han sorgit nous sistemes de pagament lligats als telèfons intel·ligents. En aquest àmbit dels *m-payments*, destaca l'ús de la tecnologia NFC (*Near Field Communication*) que utilitzen entitats financeres en col·laboració amb empreses de telefonia, la qual permet realitzar pagaments apropant el mòbil, amb la informació sobre el titular del compte inserida a la targeta SIM, al TPV (terminal punt de venda) d'un comerç. Algunes entitats han optat per les *PayTags*: un xip o targeta-xip vinculat a les targetes de crèdit, de debit o de prepagament que s'incrusta al revers del mòbil i que també permet realitzar pagaments mitjançant tecnologia *contactless* (sense contacte). D'altra banda, existeixen aplicacions de mòbil que actuen com carteres digitals, ja que emmagatzemen les dades d'una targeta i transformen aquesta informació en un codi de barres que, després, s'escaneja per efectuar el pagament (com fan Lemon Wallet o Google Wallet). Es pot argumentar que alguns d'aquests mètodes de pagament representen, a la pràctica, una evolució de la targeta de crèdit tradicional (que també ofereix una operativa sense contacte).

El marc regulador també està en procés d'adaptació a la realitat dels nous mitjans de pagament. A Europa, no existeix encara un marc global que integri els mecanismes de pagament electrònics. Sí que s'ha produït una major convergència al mercat de les domiciliacions i de les transferències bancàries a Europa (vegeu l'article «La SEPA: un avanç cap a la integració dels sistemes de pagament europeus» del present Dossier), però, en canvi, aquesta convergència encara no s'ha donat al mercat de pagaments per Internet, mòbil i targeta. En aquest context, la CE va elaborar el 2012 un *Green Paper*, un document consultiu amb la indústria, els consumidors i els comerciants per debatre i per identificar els obstacles que dificulten una major integració.⁽³⁾ Alguns dels aspectes assenyalats van ser les diferències existents entre pagaments transfronterers i nacionals (o interoperabilitat), el funcionament de les relacions consumidor-comerciant (ús de descomptes, recàrrecs i altres pràctiques similars), o les comissions d'intercanvi entre proveïdors de serveis de pagament. La conclusió és que fa falta una major cooperació i harmonització dels actuals estàndards europeus, que englobin les tecnologies tradicionals (targetes de crèdit) i emergents (Internet o mòbil). D'altra banda, també cal una major coordinació entre els reguladors dels diferents mercats, com el de les telecomunicacions, la banca i Internet.

Fa dècades, el paleontòleg Stephen Jay Gould va fer famosa una teoria d'equilibri evolutiu segons la qual el canvi evolutiu succeeix de forma relativament ràpida, però alternat amb llargs períodes d'estabilitat. Va comprovar que, després de segles sense canvis, l'ós panda havia desenvolupat en poques generacions un «polze» per arrencar millor les fulles de les tiges de bambú. D'una manera similar, la indústria dels sistemes de pagament tradicionals, més basada en l'ús físic dels diners, sembla destinada a deixar pas als nous sistemes de pagament basats en instruments electrònics i en diners electrònics. Un canvi de rasant, estructural, que es pot consolidar en molts pocs anys.

Gerard Arqué
Departament d'Anàlisi Econòmica, Àrea d'Estudis i Anàlisi Econòmica, "la Caixa"

(3) Ibid.